महाराष्ट्र शासन

तंत्र शिक्षण विभागीय कार्यालय, पुणे

दूरध्वनी क्र.०२०-२५६५६२३४/२५६५७१७६
Email ID : ropune@dtemaharashtra.gov.in

४१२-ई, शिवाजीनगर, पुणे - ४११ ०१६.

==

जा.क्र.तशिविकापू/विवि-३/२०२१/ 1117 दिनांक :- 02 MAR 2021

प्रति,
या विभागीय कार्यालयाच्या अधिनस्त सर्व तंत्रशिक्षण संस्था
पुणे विभाग पुणे

विषय :- महिला धोरण २०१४ मध्ये आपल्या विभागाशी निगडी असलेल्या बाबीविषयी केलेल्या कार्यवाहीबाबत.

संदर्भ :- १. उच्च व तंत्रशिक्षण विभाग यांचे पत्र क्रमांक संकीर्ण -२०२१/ प्र.क्र.०५/आस्था-२ दिनांक ११/०१/२०२१

२. महिला व बाल विकास आयुक्तालय यांचे पत्र क्र .. दिनांक ३१/०१२/२०२०

उपरोक्त विषयास अनुसरुन आपणास कळविण्यात येते की, महाराष्ट्र शासनाने २०१४ मध्ये ३ रे महिला धोरण जाहीर केले आहे. त्यामधील तरतूदीचा आढावा घेणे, त्यात काळानूरुप बदल करणे व महिला धोरण अधिक लोकभिमुख करण्याच्या अनुषंगाने सदर धोरणांच्या उद्दिष्टांच्या पुर्ततबाबतचा अहवाल विधीमंडळातील महिला व बाल हक्क समिती ०१ यांचे कडे सादर करावयाचा आहे.

महिला धोरणात नमूद केलेल्या आपल्या संस्थेची संबंधित मुद्याच्या अनुषंगाने सोबत जोडलेल्या परिशिष्टामध्ये माहिती भरुन त्वरीत या कर्यालयास सादर करावे.

(डॉ.द.व्यं.जाधव)
सहसंचालक,
तंत्रशिक्षण विभागीय कार्यालय पुणे

सोबत :- संदर्भिय पत्रांची छायाप्रती

महाराष्ट्र शासन

तंत्रशिक्षण संचालनालय,महाराष्ट्र राज्य

3, महापालिका मार्ग, पत्र पेटी क्र.1967, मुंबई 400 001.
दूरध्वनी क्र.०२२-68597436,
ई-मेल-desk16@dtemaharashtra.gov.in, वेबसाईट: http://www.dtemaharashtra.gov.in

पत्र क्रमांक : १६/आस्था/संकीर्ण/२०२१/११ दिनांक : ११/१/२०२१
ईमेलव्दारे

प्रति,

१) सहसंचालक,
तंत्रशिक्षण विभागीय कार्यालय,
मुंबई / पुणे / नाशिक / औरंगाबाद / अमरावती / नागपूर

२) सचिव,
महाराष्ट्र राज्य तंत्रशिक्षण मंडळ,
मुंबई.

विषय : **महिला धोरण-२०१४ मध्ये आपल्या विभागाशी निगडीत असलेल्या बाबींविषयी केलेल्या कार्यवाहीबाबत.**

संदर्भ : **उच्च व तंत्रशिक्षण विभाग यांचे पत्र क्रमांक संकीर्ण-२०२१/प्र.क्र.०५/आस्था-२, दिनांक ११.१.२०२१**

उपरोक्त विषयाबाबतचे उच्च व तंत्रशिक्षण विभागाचे संदर्भांकित पत्रासोबतचे महिला व बाल विकास आयुक्तालयाचे दिनांक ३१ डिसेंबर, २०२० चे पत्र सोबत जोडत आहे.

सदर पत्रातील सूचनांनुसार करण्यात आलेल्या कार्यवाहीबाबत आपल्या विभागाची एकत्रित माहिती शासन पत्रासोबत जोडण्यात आलेल्या विवरणपत्रामध्ये भरून तात्काळ या संचालनालयास पाठवावी जेणेकरून शासनास सादर करणे शक्य होईल.

तंत्रशिक्षण विभागीय कार्यालय
पुणे.
21 JAN
आवक क्र. ००२

(सुचित्रा रणदिवे)
सहा. संचालक,
तंत्रशिक्षण, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई

प्रत : सर्व कार्यासने, मुख्य कार्यालय, मुंबई यांना कळविण्यात येते की, सदरहू माहिती विहीत विवरणपत्रामध्ये या कार्यासनास त्वरीत पाठविण्यात यावी.

E/mansi/mansi/sankirn/sankirnLTR2020(march onwars)

महाराष्ट्र शासन

do.asthahte-mh@gov.in
दूरध्वनी क्र.०२२-२२८५५७६६

क्र:संकीर्ण-२०२१/प्र.क्र.०५/आस्था-२
४३१ विस्तार, उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग,
मंत्रालय, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मादाम कामा रोड, मुंबई-४०००३२

दिनांक: ११.०१.२०२१

प्रति,

संचालक (उच्च शिक्षण/तंत्र शिक्षण/कला/ग्रंथालय)
पुणे/मुंबई.

विषय : महिला धोरण-२०१४ मध्ये आपल्या विभागाशी निगडीत असलेल्य बाबींविषयी केलेल्या कार्यवाहीबाबत...

उपरोक्त विषयाचे महिला व बाल विकास आयुक्तालय, दिनांक ३१.१२.२०२० चे पत्र कृपया पहावे. (सोबत जोडले आहे)

२. सदर पत्रातील सूचनांनुसार करण्यात आलेल्या कार्यवाहीची माहिती त्वरित उपलब्ध करुन द्यावी.

११/१/२१
(अमोल उगलमुगले)
कक्ष अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

जा.क्र.मबाविआ/तवि/महिला धोरण/२०२०-२१/
महिला व बाल विकास आयुक्तालय,
२८, राणीचा बाग, महाराष्ट्र राज्य, पुणे-१
दुरध्वनी क्र.०२०/२६३३००५२, ५७
दिनांक ०१/१२/२०२०

प्रति,

मा. अपर मुख्य सचिव,
सामान्य प्रशासन विभाग, मंत्रालय, मुंबई

मा. अपर मुख्य सचिव,
महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई

मा. अपर मुख्य सचिव,
शालेय शिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई

मा. प्रधान सचिव,
विधी व न्याय विभाग, मंत्रालय, मुंबई

मा. प्रधान सचिव,
पर्यावरण विभाग, मंत्रालय, मुंबई

मा.प्रधान सचिव,
पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग,
मंत्रालय, मुंबई

मा. प्रधान सचिव,
अल्पसंख्यांक विभाग, मंत्रालय, मुंबई

मा.प्रधान सचिव,
कृषी विभाग, मंत्रालय, मुंबई

मा.सचिव,
अन्न ,नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग,
मंत्रालय, मुंबई

मा.सचिव,
परिवहन विभाग, मंत्रालय, मुंबई

मा.सचिव,
माहिती व जनसंपर्क विभाग, मंत्रालय, मुंबई

मा. अपर मुख्य सचिव,
वित्त व नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई

मा. अपर मुख्य सचिव,
नगर विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई

मा. अपर मुख्य सचिव,
कौशल्य विकास व उद्योजकता विभाग,
मंत्रालय, मुंबई

मा. प्रधान सचिव,
सार्वजनिक आरोग्य विभाग, मंत्रालय,
मुंबई

मा. प्रधान सचिव,
सहकार विभाग, मंत्रालय, मुंबई

मा. प्रधान सचिव,
जलसंपदा व लाभक्षेत्र विकास विभाग,
मंत्रालय, मुंबई

मा. प्रधान सचिव,
उद्योग विभाग, मंत्रालय, मुंबई

मा. प्रधान सचिव,
कामगार विभाग, मंत्रालय, मुंबई

मा. सचिव,
सांस्कृतिक कार्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई

मा.सचिव,
वस्त्रोद्योग विभाग, मंत्रालय, मुंबई

मा. अपर मुख्य सचिव,
गृह विभाग, मंत्रालय, मुंबई

मा. अपर मुख्य सचिव,
ग्राम विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई

मा. अपर मुख्य सचिव,
सार्वजनिक बांधकाम विभाग, मंत्रालय,
मुंबई

मा.प्रधान सचिव,
पर्यटन विभाग, मंत्रालय, मुंबई

मा.प्रधान सचिव,
गृह निर्माण विभाग, मंत्रालय, मुंबई

मा. प्रधान सचिव,
पशुसंवर्धन, दुग्धविकास व
मत्स्यव्यवसाय विभाग, मंत्रालय, मुंबई

मा. प्रधान सचिव,
आदिवासी विभाग, मंत्रालय, मुंबई

मा.सचिव,
उच्च तंत्र शिक्षण विभाग, मंत्रालय,
मुंबई

मा.सचिव,
सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य
विभाग, मंत्रालय, मुंबई

मा.सचिव,
क्रिडा विभाग, मंत्रालय, मुंबई

विषय:- महिला धोरण-२०१४ मध्ये आपल्या विभागाशी निगडीत असलेल्या बाबींविषयी केलेल्या कार्यवाहीबाबत ..

महोदय/ महोदया,

उपरोक्त संदर्भिय विषयानुसार आपणास कळविण्यात येते की, महाराष्ट्र शासनाने २०१४ मध्ये ३ रे महिला धोरण जाहीर केले आहे. त्यामधील तरतूदींचा आढावा घेणे, त्यात काळानूरूप बदल करणे व महिला धोरण अधिक लोकाभिमुख करण्याच्या अनुषंगाने सदर धोरणांच्या उद्दिष्टांच्या पुर्ततेबाबतचा अहवाल विधीमंडळातील महिला व बाल हक्क समिती ०१.

यांचेकडे सादर करावयाचा आहे. महिला धोरणात नमूद केलेल्या आपल्या विभागाशी संबंधित मुद्यांच्या अनुषंगाने विभागाने त्यांच्या सुसंगत योजनेच्या अंतर्गत केलेल्या कार्यवाहीची माहिती या सोबत जोडलेल्या परिशिष्टामध्ये भरून देण्यात यावी. त्यामध्ये लक्षपुर्ती साठी करण्यात आलेली योजना, योजनेचे लक्ष /उद्दीष्टे, सन २०२०-२१ मध्ये ठेवण्यात आलेले लक्ष/उद्दिष्टे

व झालेली पुर्तता तसेच सन २०२१-२२ या वर्षामध्ये प्रस्तावित केलेले लक्ष याबाबतची माहिती रकाना परिशिष्टातील क्र. ४ ते ११ मध्ये नमूद करून देण्यात यावी. उदाहरणासाठी महिला व बाल विकास विभागाचा नमूना सोबत देण्यात आलेला आहे.

तरी आपल्या विभागाने महिला धोरण २०१४ च्या अनुषंगाने केलेल्या कार्यवाहीची माहिती त्वरीत महिला व बाल विकास आयुक्तालयास देण्यात यावी, हि विनंती. तसेच सदर कार्यासाठी शासन स्तरावर उप सचिव दर्जाचे अधिकारी नोडल अधिकारी घोषित करुन त्यांचे नांव, दूरध्वनी क्रमांक व ई-मेल या विभागाच्या ई-मेल commissionerwcdpune@gmail.com व dcmahilavikas@gmail.com वर देण्यात यावी.

सोबत:- आपले विभागाशी संबंधित बाबींचे परिशिष्ट,
उदाहरण परिशिष्ट व महिला धोरण मुळ पुस्तिका

आपला विश्वासू

31.12.20

(डॉ.हृषिकेश यशोद)
भा.प्र.से.
आयुक्त
महिला व बाल विकास,
महाराष्ट्र राज्य, पुणे

प्रत:

१. मा.सचिव, महिला व बाल विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई
यांना माहितीसाठी तसेच संबंधित विभागाच्या सचिवांना आपल्याकडून निर्देशित करण्याकरिता सादर.
२. खाजगी सचिव, मा.मंत्री, महिला व बाल विकास, महाराष्ट्र शासन, मुंबई
३. खाजगी सचिव, मा.राज्यमंत्री, महिला व बाल विकास, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

(उदाहरण परिशिष्ट)

महिला धोरण- २०१४

महिला धोरणाची प्रभावी अंमलबजावणी करण्यासाठी धोरणातील क्रियाशील मुद्दे

विभागाचे नाव : महिला व बाल विकास विभाग

अ.क्र	धोरणातील मुददा क्रमांक	तपशिल	लक्ष प्राप्तीसाठी निश्चित केलेल्या योजना	योजनेचे लक्ष्य/ उदिष्ट	वर्षे- २०२०-२१			वर्ष २०२१-२२ प्रस्तावित			शेरा
					वित्तीय लक्ष्य	भौतिक लक्ष्य	साध्य/ प्राप्ती	वित्तीय लक्ष्य	भौतिक लक्ष्य	साध्य/ प्राप्ती	
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
१	१५.१.१	स्त्रीयांचा कामात सहभाग वाढविण्यासाठी नोकरदार महिलांसाठी प्रत्येकी महसूल विभागाच्या मुख्यालयाच्या ठिकाणी २०० प्रवेश क्षमतेचे किमान १ व मुंबई उपनगरात किमान २ वसतीगृहे उपलब्ध करुन देण्यात येतील.	नौकरी करणाऱ्या महिलांसाठी वसतीगृहे (WWH)	नोकरी करणाऱ्या महिलांना वाजवी दराने निवासी व्यवस्था उपलब्ध करणे.	-	६+२=८	३८	-		-	सहा विभाग व मुंबई उपनगर मध्ये एकूण ३८ नोकरी करणाऱ्या महिलांचे वसतिगृह स्थापित आहेत. त्यांची क्षमता ७४५ इतकी आहे. लक्ष्य साध्य झालेले आहे.

श्री
११

महिला धोरण- २०१४ (परिशिष्ट)

महिला धोरणाची प्रभावी अंमलबजावणी करण्यासाठी धोरणातील क्रियाशील मुद्दे

विभागाचे नाव : उच्च व तंत्रशिक्षण विभाग

अ. क्र.	धोरणातील मुद्दा क्रमांक	तपशिल	लक्ष प्राप्तीसाठी निश्चित केलेल्या योजना	योजनेचे लक्ष/ उद्दिष्टये	वर्ष २०२०-२१			वर्ष २०२१-२०० प्रस्तावित			शेरा
					वित्तीय लक्ष	भौतिक लक्ष्य	साध्य/ प्राप्ती	वित्तीय लक्ष	भौतिक लक्ष्य	साध्य/ प्राप्ती	
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
१	३	**महिलांसाठी सनद :-** शासनाचे जे विभाग महिलांसाठी योजना राबवितात, त्या योजनांची माहिती कार्यालयाच्या आवारात सनद म्हणून प्रसिध्द करण्याबाबत सूचना दिल्या जातील. प्रत्येक विभागाने अशी सनद दरवर्षी तयार करुन त्यात गरजेनुसार आवश्यक ते बदल करुन ही सनद ३१ मे पर्यंत महिला व बाल विकास विभागाकडे सादर करणे बंधनकारक राहील. महिला व बाल विकास विभाग सर्व विभागांकडून प्राप्त झालेली माहिती १५ ऑगस्ट रोजी पुस्तिकारुपाने प्रकाशित करेल. सदर पुस्तिका शासनाच्या संकेत स्थळावरही उपलब्ध करुन देण्यात येईल. शासनाच्या प्रत्येक कार्यालयाच्या आवारात सनद प्रदर्शित करतांना त्या विभागाच्या योजनांमध्ये महिलांसाठी किती जागा आहेत. सदर महिलांच्या जागामध्ये जातनिहाय समांतर आरक्षणानुसार किती जागा आहेत. यांचे विवरण असणे आवश्यक आहे. तसेच अनुसूचित जाती/ अनुसूचित जमातीच्या महिलांसाठी जागा आरक्षित असाव्यात. प्रत्येक विभाग त्यांच्या अखत्यारितीत महिलांसाठीच्या योजनांची काटेकोरपणे अंमलबजावणी करील व वेळोवेळी नियमितपणे त्याचा आढावा घेऊन पाठपुरावा करेल. तसेच त्यांच्या प्रभावी अंमलबजावणीसाठी अर्थसंकल्पिय अंदाजपत्रकात भरीव तरतूद करेल आणि अशा सर्व योजनांची फलनिष्पती तपासण्यासाठी त्यांचे मुल्यमापन करणे त्या विभागावर बंधनकारक राहील. त्यासाठी अंदाजपत्कात भरीव तरतूद करणे व मुल्यमापन करणे बंधनकारक राहील.									
२	४.१.२	प्रत्येक विभागाने अंदाजपत्रक तयार करताना त्यांच्या विविध योजनांमध्ये केलेल्या आर्थिक तरतूदींचे मुल्यमापनक व त्यांची अपेक्षित फलनिष्पती विश्लेषणात्मक अहवाल विधीमंडळातील महिला व बाल हक्क समितीपुढे दरवर्षी सादर केला जाईल या समितीकडून तपासून तो विधानमंडळापुढे सादर केला जाईल. ही प्रक्रिया जिल्हानियोजन व स्थानिक स्वराज्य संस्थामध्ये ही राबविण्यांत येईल व त्याची खातरजमा संबंधित प्रशासकी विभाग करतील.									
३	४.१.३	प्रशासकीय विभागकडून सदर प्रयोजनार्थ उपलब्ध करून देण्यात येणाऱ्या निधीचा विनीयोग हा महिलाकेंद्री प्रत्यक्ष कामासाठीचा वापरण्यात येईल याची खबरदारी प्रत्येक विभागाचा प्रमुख स्वत: घेईल व तो यासंदर्भात शासन व विधीमंडळास उत्तरदायी असेल.									

अ. क्र.	धोरणातील मुद्दा क्रमांक	तपशिल	लक्ष प्राप्तीसाठी निश्चित केलेल्या योजना	योजनेचे लक्ष/ उद्दिष्टये	वर्ष २०२०-२१			वर्ष २०२१-२०० प्रस्तावित			शेरा
					वित्तीय लक्ष	भौतिक लक्ष्य	साध्य/ प्राप्ती	वित्तीय लक्ष	भौतिक लक्ष्य	साध्य/ प्राप्ती	
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
४	४.१.४	प्रत्येक विभामार्फत राबविण्यात येणाऱ्या योजनांचा लाभ महिला व मुलींनाही मिळावा याकरीता सुस्पष्ट नियम व मार्गदर्शक तत्वे तयार केली जातील.									
५	४.२.१	महिलांचे शिक्षण									
६	५.५.१	**महिलांचे हक्क, महिला धोरण व महिलांविषयक कायदे प्रत्येक महिलेपर्यंत पोहोचविणे-** सदर प्रयोजनार्थ माहिती व तंत्रज्ञानाचा प्रभावी वापर करून महिलांशी संबंधित कायदे, धोरण, योजना, त्यांचे अधिकार कळण्यासाठी व तातडीच्या प्रसंगी संपर्क साधने शक्य होण्यासाठी जबाबदार अधिकारी, कार्यालय, स्वयंसेवी संस्थांचे पत्ते व दुरध्वनी क्रमांकाची सविस्तर माहिती सर्व शासकीय विभाग व कार्यालयाच्या संकेतस्तळावर प्रसिध्द करण्यात येईल.									
७	५.५.२	सदरची माहिती शाळा, महाविद्यालय, सरकारी व खाजगी कार्यालये, सार्वजनिक संस्था, कारखाने, व्यावसायिक आस्थापना यांनी त्यांच्याशी संबंधित मुली / महिला यांच्यापर्यंत पोहोचविण्यासाठी सर्व संबंधित आस्थापनांना सूचना दिल्या जातील.									
८	६.१	**शिक्षण व संशोधन -** महिलांना शैक्षणिक क्षेत्रात उपलब्ध असलेल्या संधीची माहिती स्थानिक स्वराज्य संस्थामार्फत शाळा महाविद्यालयात पोहोचविण्यात येईल.									
९	६.२ विद्य	नोकरी व रोजगाराच्या निमित्त क्षेत्रातील संधी व त्याच्या निवडीविषयक समुपदेशनाची सुविधा उच्च माध्यमिक शाळा व महाविद्यालयांमध्ये उपलब्ध करून देण्यात येईल.									
१०	६.३ विद्य	शासकीय व अशासकीय स्वयंसेवी संस्थाकडून देण्यात येणाऱ्या विविध शिष्यवृत्या व अभ्यासवृत्ती (fellowship) विषयाची माहिती शिक्षण संस्थामध्ये प्रदर्शित करण्याच्या सुचना शैक्षणिक संस्थाच्या व्यवस्थापनास करण्यात येईल.									
११	६.५ विद्य	उच्च शैक्षणिक व व्यावसायीक अभ्यासक्रमाचे शिक्षण देणाऱ्या संस्थांत उपलब्ध राखीव जागा व भरलेल्या जागा यांची अकडेवारी प्रवेश प्रक्रिया पूर्ण झाल्यावर दरवर्षी संस्थेच्या आवारातच ठळकपणे प्रदर्शित करणे बंधनकारक असेल.									

क्र.	मुद्दा क्रमांक	शिफारस	लक्ष प्राप्तीसाठी निश्चित केलेल्या योजना	योजनेचे लक्ष/ उदिष्टये	वर्ष २०२०-२१			वर्ष २०२१-२०० प्रस्तावित			[illegible]
					विनीय लक्ष	भौतिक लक्ष्य	साध्य/ प्राप्ती	वित्तीय लक्ष	भौतिक लक्ष्य	साध्य/ प्राप्ती	
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
१२	६.६	उच्च/व्यवसाय शिक्षणाच्या प्रवेशासाठी महिलांना वयोमर्यादेत शिथीलता देण्यात येईल.									
१३	६.७	व्यावसायिक प्रशिक्षणासाठी मुलींना दिल्या जाणाऱ्या विद्यावेतनाची महागाईच्या निर्देशांकानुसार नियमितपणे पुनर्रचना केली जाईल.									
१४	६.८	विद्यावाचस्पती (Ph.D) अभ्यासक्रमासाठी महिला उमेदवारांना प्राधान्याने आरक्षण ठेवण्यात येईल तसेच त्या अभ्यासांतर्गत संशोधन अध्ययनासाठी असलेला कालावधी महिलांसाठी वाढवून देण्यात येईल.									
१५	६.९	संशोधक मार्गदर्शक म्हणून महिलांना प्राधान्याने संधी दिली जाईल यांची खातरजमा सर्व विद्यापिठे करतील.									
१६	६.१०	उच्च शिक्षणासाठी असलेल्या शैक्षणिक कर्जावर हा मुलांसाठी असलेल्या दराच्या तुलनेत मुलींसाठी ०.५% कमी आहे, तो २% कमी असावा अशी शिफारस उच्च व तंत्र शिक्षण विभागामार्फत केंद्र शासनाकडे करण्यात येईल व व्याजदरातील परतावा करण्याची फरकाची रक्क शासनामार्फत अदा केली जाईल.									
१७	६.१३	सर्व शिक्षण संस्थांनी मुलींसाठी तीन महिन्यांचा कराटे प्रशिक्षण कार्यक्रम किमान एकदा राबविणे.									
१८	६.१७	सर्व विद्यापीठे, अभ्यासक्रम रचना समित्या / मंडळे यांनी अभ्यासक्रमात लिंगभाव संवेदनशीलता आणण्यासाठी स्वतंत्र लिंगभाव संवेदनशीलता अभ्यासक्रम रचना समिती निर्माण करुन लवकरात लवकर हा विषय अभ्यासक्रमात समाविष्ट केला जाईल.									
१९	६.१८	शिक्षक, प्राध्यापक आणि शिक्षकेत्तर कर्मचारी यांना दिल्या जाणाऱ्या सर्व प्रशिक्षण कार्यक्रमात - सेवापूर्व प्रशिक्षण, ऑरिएन्टेशन कार्यक्रम, सेवांतर्गत आरक्षण, प्रशासकांचे प्रशिक्षण, विद्यापीठांचे सर्व प्रशिक्षण कार्यक्रम या सर्व टप्प्यांवर लिंगभाव संवेदनशीलता हा विषय अंतर्भूत करणे बंधनकारक असेल.									
२०	६.२०	प्रत्येक शाळा, महाविद्यालयांत ६ महिन्यातून एकदा प्रत्येक विद्यार्थीनींची वैद्यकीय तपासणी बंधनकारक असेल. त्यामध्ये रक्तचाचणी, मासिक पाळीविषयक समस्या, हार्मोन्स मधील बदल, स्त्री रोग विषयक समस्या यांची तपासणी केली जाईल. शाळेत शारिरिक तपासणीच्या वेळेस स्त्री डॉक्टर किंवा महिला मदतनीस असणे सक्तीचे केले जाईल.									

अ. क्र.	धोरणातील मुद्दा क्रमांक	तपशिल	लक्ष प्राप्तीसाठी निश्चित केलेल्या योजना	योजनेचे लक्ष/ उद्दिष्टये	वर्ष २०२०-२१			वर्ष २०२१-२०० प्रस्तावित			शेरा
					वित्तीय लक्ष	भौतिक लक्ष्य	साध्य/ प्राप्ती	वित्तीय लक्ष	भौतिक लक्ष्य	साध्य/ प्राप्ती	
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
२१	६.२१	शाळांमध्ये सॅनिटरी पॅड्स उपलब्ध करुन दिले जातील. दारिद्र्यरेषेखालील मुलींना मोफत आणि इतर मुलींना सवलतीच्या दरात सॅनिटरी पॅड्स उपलब्ध करुन दिले जातील. सॅनिटरी नॅपकिन्स बरोबरच मासिक पाळीत ठेवावयाच्या स्वच्छतेचे प्रशिक्षण दिले जाईल.									
२२	६.२३	सर्व शाळा, महाविद्यालयांमध्ये स्वतंत्र विद्यार्थिनी कक्ष निर्माण करणे बंधनकारक राहील. तसेच १२ वी नंतर पुढील शिक्षण शिक्षणासाठी व्यवसायीक अभ्यासक्रमासाठी विशेष्ट मार्गदर्शन कक्षाची निर्मिती करण्यात येईल यात वसतीगृह, शिष्यवृत्ती यासंबंधी माहिती देण्यात येईल.									
२३	६.२४	शाळा, महाविद्यालये सुटण्याच्या वेळेतील बसेसच्या संख्या आणि पासधारक विद्यार्थी संख्या यांचा आढावा घेऊन ज्या ठिकाणाहून मुली शाळा, महाविद्यालयासाठी येत असतील तर त्या ठिकाणासाठी शाळा, महाविद्यालये सुटल्यावर मुलींसाठी विशेष बससेवा सुरु करण्यात येईल.									
२४	६.२५	शालेय प्रवास करतांना बसमध्ये मुलींकरीता महिला पदतनीस असणे सक्तीचे केले जाईल.									
२५	६.२७	साधारणत: आठवीनंतर मुलींच्या खेळण्यावर बंधने येतात. शाळांनी मुलींच्या खेळण्यावर प्रोत्साहन देणे, सोयी सुविधा, क्रीडासाहित्य उपलब्ध करुन देणे. शाळांमध्ये महिला पी.टी. शिक्षक पदासाठी राखीव जागा ठेवणे, जिथे महिला पी.टी. शिक्षक नाही, त्यांनी अशा स्पर्धांना इतर शिक्षिकांना मुलींसोबत पाठविणे बंधनकारक करणे इ. गोष्टींवर भर दिला जाईल.									
२६	६.२८	महिला शिक्षकांची बदली करतांना अपत्य संगोपन, मुलांचे शिक्षण विशेषत: दहावी, बारावी, अचानक निवासस्थान बदलावे लागणे, नवीन ठिकाणी एकटीने रहावे लागणे, नवीन ठिकाणी येण्याजाण्याची योग्य सोय नसणे, कुटुंबातील सदस्याच्या दुर्धर व्याधी, पन्नाशीनंतर कुटुंबात राहण्याची शारीरिक, मानसिक, भावनिक गरज याबाबींचा विचार केला जाईल.									
२७	६.२९	महिला शिक्षिकेच्या / प्राध्यापिकेच्या सेवेत खंड असेल तर तो पाच वर्षापर्यंत माफ करुन सेवेतील सर्व सुविधा, फायदे इ. साठी तिची एकूण सेवा लक्षात घेण्याबाबत योग्य विचार केला जाईल.									
२८	६.३	प्रत्येक शाळा, महाविद्यालयांमध्ये स्टाफरुमला लागूनच शिक्षिका आणि प्राध्यापिकांसाठी स्वच्छतागृहाची सोय करणे सर्व शिक्षण संस्थांवर बंधनकारक करण्यात येईल.									

	मुद्दा क्रमांक		लक्ष प्राप्तीसाठी निश्चित केलेल्या योजना	योजनेचे लक्ष/ उदिष्टये	वर्ष २०२०-२१			वर्ष २०२१-२०० प्रस्तावित			शेरा
					वित्तीय लक्ष	भौतिक लक्ष्य	साध्य/ प्राप्ती	वित्तीय लक्ष	भौतिक लक्ष्य	साध्य/ प्राप्ती	
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
२९	६.३१	दुर्धर व्याधीग्रस्त, गर्भवती, ६ वर्षांखालील अपत्ये असणाऱ्या शिक्षिका / प्राध्यापिकांना अशेक्षणिक कामे न देण्याबाबत सर्व विभागानां सूचना देण्यात येईल.									
३०	६.३२	शिक्षकांसाठी असणारे प्रशिक्षण कार्यक्रम अनुदानित शाळा महाविद्यालयांबरोबरच विना अनुदानित शाळा, महाविद्यालयांनाही लागू करण्याबाबत निर्णय घेण्यात येईल.									
३१	६.३३	पंतप्रधानांची १५ कलमी कार्यक्रम सच्चर समिती व रंगनाथ मिश्रा यांच्या शिफारशी अंमलात आणन्यसाठी आवश्यक कार्यवाही करण्यात येईल.									
३२	६.३६	अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती व अल्पसंख्यांक प्रवर्गातील स्त्रियांना (National Institute of Open Schooling) प्रवेश प्रक्रिया व प्रवेश शुल्क सुलभ करण्या संदर्भात राज्य शासनाकडून सूचित करण्यात येईल.									
३३	६.३७	अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती व अल्पसंख्यांक प्रवर्गातील संस्थांना स्त्रियांसाठी शिक्षण प्रशिक्षण महाविद्यालये स्थापन करण्याची कार्यवाही केली जाईल.									
३४	६.३८	अनुसुचित जाती व अनुसुचित जमाती व अल्पसंख्याक प्रवर्गातील महिलांच्या प्रती संवेदनशिलता निर्माण करण्यासाठी शासकीय/अशासकीय संस्थामधील कर्मचारी यांचेसाठी जाणीव जागृती कार्यक्रम आयोजित केले जातील.									
३५	६.३९	अनुसुचित जाती-जमातीसाठीच्या योजनांच्या धर्तीवर अल्पसंख्याक स्त्रियांसाठी सुध्दा विविध योजना राबविण्यात येतील.									
३६	६.४	अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती व अल्पसंख्याक वस्तीत जास्तीत जास्त अंगणवाडी मध्ये पाळणाघरांची सोय केली जाईल.									
३७	६.४२	अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती व अल्पसंख्याक स्त्रियांसाठी उच्च व्यवसाय शिक्षण देणाऱ्या अभ्यासक्रमाची सोय करून या विविध व्यावसायीक अभ्यासक्रमांचे शिक्षण घेण्यासाठी कर्ज देण्यात येईल.									
३८	६.४३	अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती प्रमाणे माध्यमिक व उच्च शिक्षण घेऊ इच्छिणाऱ्या अल्पसंख्याक महिलांसाठी विशेष आरक्षण व शिष्यवृत्तीच्या योजना राबविल्या जातील.									
३९	६.४४	शासकीय करीअर मार्गदर्शन कार्यालय महिला केंद्रित असतील									

अ. क्र.	धोरणातील मुद्दा क्रमांक	तपशिल	लक्ष प्राप्तीसाठी निश्चित केलेल्या योजना	योजनेचे लक्ष/ उदिष्टये	वर्ष २०२०-२१			वर्ष २०२१-२०० प्रस्तावित			शेरा
					वित्तीय लक्ष	भौतिक लक्ष्य	साध्य/ प्राप्ती	वित्तीय लक्ष	भौतिक लक्ष्य	साध्य/ प्राप्ती	
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
४०	६.४५	महिला व पुरुष क्रीडपटुंमधील भेदभाव दूर करण्यासाठी विशेष पावले उचलण्यात येतील त्यासाठी ---शाळा / महाविद्यालयांमध्ये महिला प्रशिक्षकाची नियुक्ती बंधनकारक राहील. तसेच महिला व क्रिडा अधिकाऱ्यांची पदे निर्माण करण्यात येतील.									
४१		महिला क्रीडापटू, क्रीडा शिक्षक, क्रीडा अधिकारी यांच्या शिष्यवृत्तीत वाढ केली जाईल.									
४२		क्रीडा क्षेत्रात महिलांचे शोषण होऊ नये म्हणून तालुका व जिल्हा स्तरावर दक्षता समितीची स्थापना करण्यात येईल.									
४३		क्रिडापटू विद्यार्थिनींसाठी खेळात सहभागी होण्यासाठी मोफत प्रवासाची सोय करण्यात येईल.									
४४		शिक्षण हा विकासाचा पाया आहे, महाराष्ट्र हे प्रगतीशील राष्ट्र आहे व मुले / मुली मिळून ९६% विद्यार्थ्यांची नोंदणी आहे. परंतु वरच्या इयत्तांमध्ये मुलींच्या गळतीचे प्रमाण खूप आहे. त्यामुळे त्या प्रश्नाकडे लक्ष देणे गरजेचे आहे. मुलींच्या शिक्षणाचा विचार केल्याशिवाय महिला धोरण पूर्णच होऊ शकत नाही. त्यामुळे स्त्रियांच्या शिक्षणाबाबत सकारात्मक भूमिका घेतील जाईल त्यासाठी--- सर्व मुली कमीत कमी १२ वी पर्यंतचे शिक्षण तरी पूर्ण करतील याची काळजी शासन घेईल.									
४५		या मुली केवळ साक्षरच होणार नाहीत, तर व्यावसायिक व जीवन कौशल्येही शिकतील. यासाठी शासन समाजातील इतर उपक्रमशील घटकांबरोबर प्रयत्नशील राहील. त्यासाठी									
४६	६.४६	मुलींच्या उच्च शिक्षणासाठी आर्थिक मदतीच्या रक्कमेत वाढ केली जाईल त्याचप्रमाणे शालेय आणि महाविद्यालयीन शिष्यवृत्तीसाठी एक खिडकी योजना राबविण्यात येईल.									
४७	६.४७	उच्च, तंत्र व व्यावसायिक शिक्षणातील फी - परतावा - योजना मुस्लिम अल्पसंख्यांकांपर्यंत वाढविण्यात येईल. कारण मुस्लिम महिलांत शिक्षणाचे प्रमाण फार कमी आहे. स्थानिक गरजा लक्षात घेऊन महिलांसाठी नवीन तांत्रिक महाविद्यालये सुरु करण्यात येतील.									

अ. क्र.	धोरणातील मुद्दा क्रमांक	तपशिल	लक्ष प्राप्तीसाठी निश्चित केलेल्या योजना	योजनेचे लक्ष/ उद्दिष्टये	वर्ष २०२०-२१			वर्ष २०२१-२०० प्रस्तावित			शेरा
					वित्तीय लक्ष	भौतिक लक्ष्य	साध्य/ प्राप्ती	वित्तीय लक्ष	भौतिक लक्ष्य	साध्य/ प्राप्ती	
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
४८	६.४८	पायाभूत अभ्यासक्रम गणित - भाषा - इंग्रजी - संवाद कोशल्ये - लेखन कौशल्ये यांचा अंतर्भाव केला जाईल. ज्यायोगे मुली समाजात मागे पडणार नाहीत.									
४९	६.४९	आर्थिकदृष्टया दुर्बल , अल्पसंख्याक आणि मागासवर्गीय मुलींचे पदवीपर्यंतचे शिक्षण मोफत करण्यास शासन प्रयत्नशील राहील.									
५०	१०.३	राज्यभरातील बस / रेल्वे स्थानके, बाजार, तीर्थक्षेत्रे, पर्यटन स्थळे, शाळा, महाविद्यालये, काम करण्याच्या जागा या ठिकाणी पुरेशी व स्वच्छ प्रसाधनगृहे निर्माण करावीत. स्वच्छता गृहामध्ये पाण्याची व्यवस्था सक्तीची राहील. मुख्यत: पाण्याची व्यवस्था नसेल तर दंडात्मक कार्यवाही केली जाईल. या स्वच्छता गृहाचे व्यवस्थापन महिला गटांकडे पूर्ण व्यावसायिक तत्वावर दिले जाईल.									
५१	११.४	व्यसनांच्या दुष्परिणामांचा अभ्यासक्रमात समावेश करुन शाळा व महाविद्यालयात व्यसनमुक्ती समुपदेशन केंद्र स्थापन केले जाईल. तसेच शाळा व महाविद्यालये यांच्या १०० मीटर परिसरात ना-फेरीवाला क्षेत्र जाहीर केले आहेच त्याची कठोर अंमलबजावणी करण्यांत येईल.									
५२	२१.८	महिला लोककलावंतांना, त्यांच्या पाल्यांना लोककला विषयक शास्त्रशुध्द प्रशिक्षण देणाऱ्या विद्यापीठांच्या लोककला अकादमींना प्रतिवर्षी भरीव अनुदानाची तरतूद करण्यात येईल.									
५३	२२.४	पदवी, पदव्युत्तर, तांत्रिक व उच्च शिक्षण तसेच सरकारी / खाजगी नोकरीमध्ये देवदासी व त्यांच्या अपत्यांना अग्रक्रम देण्यात येईल.									
५४	२३.१.६	देहविक्री करणाऱ्या महिला व त्यांच्या मुलांकरीता तांत्रिक व व्यावसायिक प्रशिक्षण देण्याबाबत गोवा राज्यातील प्रभात योजनेच्या धर्तीवर नावीन योजना राबविण्यात येईल.									
५५	२३.२.७	देहविक्री करणाऱ्या व्यक्तींच्या मुलींना शालेय / महाविद्यालयीन शिक्षण अर्धवट सोडावे लागू नये, यासाठी त्यांना विशेषत्वाने शैक्षणिक सुविधा उपलब्ध करुन दिल्या जातील. त्यांच्या मुली यांच्याशी सल्लामसलत करुन त्यांना आवश्यकतेनुसार व्यवसाय प्रशिक्षण आणि उद्योग निर्मितीचे सहाय्य व संधी दिली जाईल.									

अ. क्र.	धोरणातील मुद्दा क्रमांक	तपशिल	लक्ष प्राप्तीसाठी निश्चित केलेल्या योजना	योजनेचे लक्ष/ उद्दिष्टये	वर्ष २०२०-२१			वर्ष २०२१-२०० प्रस्तावित			शेरा
					वित्तीय लक्ष	भौतिक लक्ष्य	साध्य/ प्राप्ती	वित्तीय लक्ष	भौतिक लक्ष्य	साध्य/ प्राप्ती	
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
५६	२५.३ सारखा	महिला फक्त सामाजिक क्षेत्रातच कार्यरत नसून महिला आता आयटी क्षेत्र, सरकारी नोकऱ्या, सार्वजनिक उपक्रम, विविध संशोधने, उद्योग अशा क्षेत्रातही आपल्या कार्याचा ठसा उमटवित आहेत. त्यामुळे त्यांच्या कार्यास प्रोत्साहन देण्यासाठी शासनाच्या प्रत्येक विभागाला राज्यातून उत्कृष्ट काम करणाऱ्या महिलांसाठी पुरस्कार योजना तयार करण्याचे आदेश देण्यात येतील व त्यानुसार प्रत्येक विभागाच्या तीन महिलांना प्रथम, द्वितीय व तृतीय क्रमांकाची पारितोषिके देण्यात येतील व या सर्व पारितोषिकांचे वितरण जागतिक महिला दिनी करण्याचे बंधन सर्व विभागांना घालून देण्यात येईल. तसेच सरकारी नोकऱ्या, सार्वजनिक उपक्रमामध्ये कार्यरत असलेल्या पुरस्कार प्राप्त महिलांना विशेष वेतनवाढी देण्यात येतील.									